

HAYRİ KOZANOĞLU

Öncelikle vurgulanması gereken, asgari ücret ödemesi bir norm değil, aksine istisnai durumlarda yapılan bir uygulama olmalıdır. Nitekim Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre dünyada işçilerin yüzde 19'una asgari ücret ödenmektedir. Bu oran Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin'e göre Türkiye'de yaklaşık iki katı, yüzde 37'dir. DİSK-AR'ın en son yayımlanan Asgari Ücret Raporu tüm ücretli çalışanların yüzde 50'ye yakınının bu kapsamda olduğunu vurguluyor. Bu makası biraz açarsak ücretlilerin yüzde 64'üne asgari ücretin altı ve yüzde 50 üstü arasında bir ödeme yapıldığını gösteriyor. Diğer bir deyişle Türkiye'de asgari ücret en yaygın ücret haline geliyor.

2023'e ilişkin asgari ücretin 8500 lira olarak yüzde 54,7 artırılması, işveren kesiminden yapılan açıklamalara bakılırsa büyük olasılıkla özellikle özel sektörde bunun altında ücret zamları yapılacağını

Emeğin değeri eriyor

düşündürüyor. Öncelikle vurgulanması gereken, gerçekleşen yıllık ücret artışından öte çalışanların emekleri karşılığı uygarcaya yaşayabilecekleri, çocuklarını yarına hazırlayabilecekleri bir gelire ulaşım ulaşımadıklarıdır. Ne yazık ki bu soruya olumlu yanıt vermek olanaksızdır. Zaten DİSK'in yoksulluk sınırını temel alarak, 2 kişinin çalıştığı 4 kişilik bir aile üzerinden yapılan bir hesaplama 13 bin 200 lira asgari ücret önerisi de bu noktaya parmak basıyordu. Muhtemelen önümüzdeki dönemde asgari ücret civarı aylık ödeme yapılanların sayısının artacak, yoksulluk sınırı altında ücret kazananların toplam işgücündeki oranı yükselecek.

Çalışanların durumunu aslında en iyi

yansıtan gösterge, işgücü ödemelerinin milli gelir içindeki payının yüzde 26,3'e kadar gerilemesi, sermayenin payının yüzde 54,8'e kadar yükselmesidir. Sonunda Türkiye 3,5 milyona yakın kişinin işsizlik yaşadığı bir ekonomi. Bu da ücretlilerin payını haliyle aşağı çekiyor. Ne var ki ücretlilerin payındaki gerileme aynı zamanda küresel bir trende işaret ediyor. Birleşik Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın 2022 Ticaret ve Kalkınma Raporu, 2021'den itibaren dünyada emek gelirlerinin giderek gerilediğini ortaya koyuyor. Pandemi sonrasında ekonomiler canlanınca şirketler atıl kapasiteyi harekete geçiriyor, çalışan toplam saatleri artıyor ama bu ücretlere yansımıyor. Kapitalist küreselleşmenin davet ettiği ihracata dayalı kalkınma stratejisinde düşük ücretlerin rekabet gücünü artırmak gereğiyle ekonomi yönetimlerince arzulandığı da biliniyor. Dış ticaretin liberalleşmesi de dış talep unsurunu öne çıkarıyor, emeğin gerileyen satın alma gücü büyümeyi eskisi kadar olumsuz etkilemiyor.

Bilindiği gibi AKP'nin ekonomi yönetimi dövizli tutarak enflasyonu bir parça olsun dindirmeye çalışıyor. Bu da ihracatın rekabet gücünü kırıyor, son dönemlerde

ihracat performansının düştüğü gözlemleniyor. O nedenle işveren kesiminin emek maliyetlerini iyice aşağı çekerek ayakta kalmaya çalışacağı anlaşılıyor. Kısaca, emeğe yönelik saldırıların artacağı bir dönemin ayak sesleri duyuluyor.

Gelelim bazı liberallerin "asgari ücret artsa bile sonunda işçiler kaybeder" şeklindeki mantığa aykırı tezine. Çünkü ücretler enflasyonun altında artarsa işçiler zaten kaybeder. Enflasyona paralel veya üzerinde bir artışla da madem işçilerin kaybetmesi kaçınılmazsa, o zaman "kapitalizm şartları altında işçiler kaybetmeye mahkumdur" gibi bir sonuç çıkar. Bize de "öyleyse gelin bu kapitalizmi değiştirelim başka çare yoksa" deme hakkı doğar.

İsterseniz temel bir gerçeği hatırlayalım. Bir mal veya hizmetin fiyatının oluşması için diğer girdi maliyetlerinin üzerine ücretlerin ve kârların eklenmesi gerekir. Enflasyonun nedeni pekâlâ karların fahiş artışı da olabilir. Bankacılık sektörünün net kârının 2022'nin ilk sekiz ayında yüzde 420 sıçradığını biliyoruz. ISO'ya göre Türkiye'nin 500 sanayi kuruluşunun faaliyet âri 2021'de yüzde 139 zıplamıştı. Konut fiyatlarındaki artışlar da 2022 Ekim itibarıyla yüzde 188'i bulmuştu. Var mısınız sevgili liberal iktisatçılar; enflasyonun kaynağını biraz da sermayenin artan kazançlarında aramaya?